

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych
śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych **GEOGRAFIA**
realizowanych w **zakresie rozszerzonym**

Niniejszy dokument stanowi wykaz wiadomości i umiejętności, jakie powinien posiadać uczeń Liceum Ogólnokształcącego Nr III im. Juliusza Słowackiego w Otwocku ubiegający się o poszczególne śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne.

Szczegółowe osiągnięcia uczniów zgrupowane zostały w trzech poziomach:

- poziom podstawowy
- poziom rozszerzony
- poziom kompletny.

Osiągnięcia z poziomu podstawowego umożliwiają uczniowi otrzymanie oceny dopuszczającej (jeśli opanował wiedzę i zdobył umiejętności stanowiące 50-60% wymagań poziomu podstawowego) i dostatecznej (jeśli opanował wiedzę i zdobył umiejętności stanowiące powyżej 60% wymagań poziomu podstawowego).

Osiągnięcia z poziomu rozszerzonego umożliwiają uczniowi otrzymanie oceny dobrej (jeśli opanował wiedzę i zdobył umiejętności stanowiące 75-89% wymagań poziomu rozszerzonego) i bardzo dobrej (jeśli opanował wiedzę i zdobył umiejętności stanowiące powyżej 89% wymagań poziomu rozszerzonego).

Osiągnięcia z poziomu kompletnego umożliwiają uczniowi otrzymanie oceny celującej (jeśli opanował wiedzę i zdobył umiejętności dla osiągnięć poziomu kompletnego).

Osiągnięcia kompletne zawierają w sobie osiągnięcia z poziomu rozszerzonego, a osiągnięcia dopełniające zawierają w sobie osiągnięcia z poziomu podstawowego.

Osiągnięcia uczniów są dokumentowane w postaci ocen bieżących, które z kolei stanowią podstawę ustalenia klasyfikacyjnej oceny śródrocznej i rocznej, które powinny być wystawione zgodnie z zasadami zawartymi w statucie, z uwzględnieniem następujących kryteriów wymagań:

1. **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń który:
 - a) nie ma osiągnięć wystarczających do dalszego uczenia się geografii;
 - b) nie rozwiązuje najprostszych zadań, nawet przy pomocy innych uczniów lub nauczyciela;
 - c) nie zachowuje minimalnej dokładności i staranności, koniecznej do poprawnego rozwiązywania zadania;
 - d) nieprawidłowo stosuje terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomu podstawowego.
2. **Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń który:
 - a) ma część osiągnięć z poziomu podstawowego w zakresie wystarczającym do dalszego uczenia się geografii;
 - b) rozwiązuje proste zadania, korzystając z pomocy innych uczniów lub nauczyciela;

- c) zachowuje małą dokładność i staranność, jest ona jednak wystarczająca do poprawnego rozwiązywania zadania;
 - d) prawidłowo stosuje niektóre terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomu podstawowego.
3. **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń który:
- a) ma większość osiągnięć z poziomu podstawowego;
 - b) samodzielnie rozwiązuje proste zadania;
 - c) zachowuje dokładność i staranność wystarczającą do poprawnego rozwiązywania zadania;
 - d) prawidłowo stosuje większość terminów geograficznych wymienionych w osiągnięciach z poziomu podstawowego.
4. **Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń który:
- a) większość osiągnięć z poziomu podstawowego oraz część osiągnięć z poziomu rozszerzonego;
 - b) samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim poziomie złożoności;
 - c) zachowuje dokładność i staranność wystarczającą do poprawnego rozwiązywania zadania;
 - d) wypowiada się pełnymi zdaniami;
 - e) prawidłowo stosuje większość terminów geograficznych wymienionych w osiągnięciach z poziomu podstawowego oraz niektóre z poziomu rozszerzonego.
5. **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń który:
- a) ma większość osiągnięć z poziomów: podstawowego i rozszerzonego;
 - b) samodzielnie rozwiązuje zadania o wysokim poziomie złożoności;
 - c) zachowuje wzorową dokładność i staranność w rozwiązywaniu zadań;
 - d) wypowiada się pełnymi zdaniami w sposób logiczny i spójny;
 - e) bezbłędnie posługuje się nazewnictwem geograficznym;
 - f) prawidłowo stosuje terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomów: podstawowego i rozszerzonego.
6. **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń który:
- a) ma większość osiągnięć z poziomów: podstawowego i rozszerzonego oraz ma niektóre osiągnięcia z poziomu kompletnego;
 - b) samodzielnie rozwiązuje zadania o najwyższym poziomie złożoności;
 - c) zachowuje wzorową dokładność i staranność w rozwiązywaniu zadań;
 - d) wypowiada się pełnymi zdaniami w sposób logiczny i spójny;
 - e) bezbłędnie posługuje się nazewnictwem geograficznym;
 - f) prawidłowo stosuje terminy geograficzne wymienione w osiągnięciach z poziomów: podstawowego, rozszerzonego i kompletnego.

Szczególne znaczenie edukacyjne ma znajomość mapy Polski przez młodych Polaków. Nauczyciele przygotowują i przekazują uczniom wykaz obiektów geograficznych do zlokalizowania na mapie Polski w podziale na oceny bieżące.

Szczegółowe wymagania edukacyjne

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
POŁOŻENIE ORAZ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI	<p>Uczeń poprawnie: wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski, podaje długość granic Polski z poszczególnymi państwami, podaje długość linii brzegowej, podaje całkowitą długość granic oraz powierzchnię kraju, przedstawia charakterystyczne cechy położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej.</p> <p>Oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski, zna nazwy skrajnie wysuniętych punktów Polski, oblicza różnicę czasu słonecznego i wysokości Słońca nad horyzontem w południe w charakterystycznych dniach roku.</p> <p>Posługuje się terminami: czas uniwersalny, strefowy, urzędowy, zimowy, letni.</p> <p>Rozumie: zmienność czasu słonecznego w Polsce w zależności od długości geograficznej, konsekwencje geopolitycznego położenia Polski, konsekwencje położenia Polski na pograniczu jednostek tektonicznych Europy.</p> <p>Potrafi wyjaśnić terminy: platforma, tarcza, lądolód, glacjał, interglacjał, obszary fałdowe, tektonika, transgresja i regresja morska.</p> <p>Wymienia i wskazuje na mapie zasięgi zlodowaceń w Polsce, podaje podstawowe cechy zjawiska (ablacja, recesja i stagnacja lodowca), prawidłowo nazywa formy rzeźby powstałe w wyniku działalności lądolodów i wód fluwioglacjalnych, opisuje formy rzeźby młodoglacjalnej, podaje przykłady górskich form polodowcowych.</p> <p>Wymienia jednostki tektoniczne Europy, wskazuje jednostki tektoniczne Polski na mapie tematycznej, podaje przykłady surowców mineralnych występujących w Polsce i opisuje ich przestrzenne rozmieszczenie, przedstawia budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy na podstawie mapy geologicznej Europy, przedstawia jednostki tektoniczne Polski na podstawie mapy tematycznej, omawia występowanie surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej.</p> <p>Na podstawie legendy mapy geologiczno-tektonicznej wskazuje obszary fałdowań prekambryjskich, paleozoicznych i kenozoicznych.</p> <p>Wymienia pasy rzeźby terenu charakterystyczne dla powierzchni Polski, czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski, charakteryzuje pasy rzeźby terenu.</p>	<p>Uczeń poprawnie: opisuje główne cechy terytorium i granic Polski na podstawie map: tematycznej i ogólnogeograficznej, ocenia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski.</p> <p>Prawidłowo wymienia nazwy państw Europy, które mają powierzchnię większą lub mniejszą od Polski.</p> <p>Omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski, omawia budowę geologiczną Karpat Zewnętrznych i Karpat Wewnętrznych na podstawie przekroju geologicznego umieszczonego w podręczniku, analizuje tabelę stratygraficzną, porządkuje chronologicznie wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski, wyjaśnia, w jakich warunkach geologicznych powstały wybrane surowce mineralne.</p> <p>Przedstawia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Polski, charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski na przykładzie Tatr, wykazuje wpływ klimatu peryglacjalnego na rzeźbę Polski.</p> <p>Rozpoznaje na rysunkach formy rzeźby polodowcowej, wyjaśnia genezę gołoborzy oraz lessu</p> <p>Przedstawia charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Polski i ich wpływ na inne komponenty środowiska przyrodniczego na podstawie mapy ogólnogeograficznej, analizuje ukształtowanie pionowe powierzchni kraju na podstawie krzywej</p>	<p>Uczeń poprawnie: analizuje zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów.</p> <p>Wykazuje, że położenie geologiczne Polski na kontynencie europejskim jest szczególne.</p> <p>Wyjaśnia, na czym polega strefowość form polodowcowych w północnej i środkowej Polsce.</p> <p>Porównuje ukształtowanie powierzchni Polski z ukształtowaniem innych krajów europejskich.</p> <p>Wyjaśnia, dlaczego bogactwa mineralne Niżu Polskiego zostały zlokalizowane później niż na wyżynach i w górach.</p> <p>Potrafi wykazać wpływ zlodowaceń na inne niż klimat i rzeźba powierzchni elementy środowiska.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
POŁOŻENIE ORAZ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI	<p>Wyróżnia astronomiczne, kalendarzowe i termiczne pory roku, wymienia czynniki kształtujące klimat Polski, odczytuje dane z klimatogramów, podaje cechy klimatu Polski na podstawie map tematycznych, wyróżnia masy kształtujące pogodę w Polsce. Wykazuje regionalne zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w Polsce na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych. Zna główne cechy klimatu Polski, przebieg izoamplitudy 23°C, nazwy i położenie układów barycznych, które mają wpływ na pogodę w Polsce.</p> <p>Rozumie układ izoterm w styczniu i lipcu oraz przejściowość klimatu Polski. Potrafi wyjaśnić wpływ mas atmosferycznych na pogodę w Polsce, uzasadnić zróżnicowanie rocznych opadów w Polsce, dominujący kierunek wiatrów w Polsce.</p> <p>Wymienia elementy bilansu wodnego na podstawie schematu, najważniejsze elementy systemu rzecznoego Polski, regiony narażone na częste powodzie.</p> <p>Wskazuje największe rzeki Polski na mapie ogólnie geograficznej.</p> <p>Przedstawia cechy sieci rzecznej Polski i wyjaśnia jej zróżnicowanie na podstawie map tematycznych.</p> <p>Charakteryzuje największe rzeki Polski na podstawie dostępnych źródeł, omawia znaczenie gospodarcze polskich rzek.</p> <p>Wymienia obszary o największej koncentracji jezior na podstawie mapy ogólnie geograficznej, typy genetyczne jezior i podaje przykłady, rodzaje wód podziemnych (w tym mineralnych) i wskazuje miejsca występowania wód mineralnych na mapie tematycznej.</p> <p>Przedstawia znaczenie przyrodnicze i gospodarcze jezior.</p> <p>Charakteryzuje główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach.</p> <p>Porównuje batymetrię jezior różnego typu.</p> <p>Wymienia sztuczne zbiorniki znajdujące się w Polsce i wskazuje na mapie.</p> <p>Charakteryzuje wody podziemne w Polsce. Potrafi wskazać na mapie i podpisać: zlewiska, w obrębie których leży Polska, dorzecza największych rzek, główny dział wodny.</p> <p>Analizuje przekrój przez basen artezyjski na przykładzie niecki warszawskiej.</p> <p>Wymienia: największe wyspy Bałtyku i podaje ich przynależność państwową, nazwy państw leżących nad Bałtykiem i wskazuje je na mapie, przykłady flory i fauny Bałtyku.</p>	<p>hipsograficznej, wykazuje wpływ głównych orogenez i zlodowaceń na ukształtowanie powierzchni kraju.</p> <p>Charakteryzuje klimat Polski, na podstawie danych liczbowych i map klimatycznych, wykazuje wpływ poszczególnych geograficznych czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce, charakteryzuje rodzaje wiatrów występujących w Polsce.</p> <p>Rozumie przyczyny zróżnicowania czasu trwania okresu wegetacyjnego.</p> <p>Potrafi uzasadnić przebieg izoamplitudy 23°C na terytorium Polski, wydzielanie sześciu pór roku w Polsce.</p> <p>Charakteryzuje składowe bilansu wodnego Polski w roku hydrologicznym.</p> <p>Omawia cechy reżimu polskich rzek.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach i gospodarcze skutki tego zjawiska.</p> <p>Wyjaśnia zmiany stanów wody oraz analizuje przyczyny i typy powodzi w Polsce.</p> <p>Przedstawia znaczenie sztucznych zbiorników wodnych.</p> <p>Omawia rozmieszczenie wód mineralnych i termalnych na podstawie map tematycznych Polski.</p> <p>Analizuje rozmieszczenie i zasoby jezior w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych.</p> <p>Uzasadnia asymetrię dorzeczy Wisły i Odry. Rozumie terminy: lej depresyjny, pustynia beztlenowa, jeziorność. Potrafi scharakteryzować roczny przebieg zasilania naszych rzek. Rozumie zagrożenia wynikające z zanieczyszczenia polskich wód powierzchniowych i podziemnych.</p>	<p>Wykazuje gospodarcze skutki ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, podaje przyczyny regionalnego zróżnicowania klimatu w Polsce, ocenia gospodarcze konsekwencje zróżnicowania długości okresu wegetacyjnego w Polsce.</p> <p>Wskazać obszary największych antropogenicznych zmian klimatu w Polsce oraz określić przyczyny tych zmian, obszary o klimacie najkorzystniejszym dla rolnictwa i uzasadnić walory klimatyczne tych obszarów dla rolnictwa.</p> <p>Uzasadnia relacje pomiędzy siecią hydrograficzną a innymi elementami systemu przyrodniczego Ziemi.</p> <p>Wykazuje zależność układu sieci rzecznej od wydarzeń geologicznych.</p> <p>Oceni stopień wykorzystania wód termalnych w gospodarce kraju.</p> <p>Potrafi wyjaśnić genezę kratowego układu rzek.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
POŁOŻENIE ORAZ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI	<p>Przedstawia i uzasadnia cechy fizyczno-geograficzne Morza Bałtyckiego, podaje przyczyny niskiego zasolenia wód Bałtyku. Charakteryzuje florę i faunę Morza Bałtyckiego.</p> <p>Wskazuje na mapie wybrane elementy linii brzegowej Bałtyku.</p> <p>Wymienia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce.</p> <p>Wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb.</p> <p>Rozróżnia główne typy genetyczne gleb występujących w Polsce.</p> <p>Analizuje rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb.</p> <p>Wymienia gleby strefowe i niestrefowe występujące w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia uwarunkowania powstawania gleb w Polsce.</p> <p>Charakteryzuje wybrane profile glebowe.</p> <p>Wyjaśnia występowanie gleb strefowych i niestrefowych w Polsce.</p> <p>Omawia strukturę bonitacyjną gleb w Polsce.</p> <p>Zna nazwy zbiorowisk roślinnych w Polsce (typy lasów i łąk) i ich rozmieszczenie.</p> <p>Rozumie uwarunkowania rozmieszczenia lasów w Polsce oraz gospodarcze i przyrodnicze znaczenie lasów.</p> <p>Wskazuje na mapie i uzasadnia rozmieszczenie obszarów o skrajnej lesistości.</p> <p>Wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt chronionych w Polsce.</p> <p>Przedstawia granice zasięgów występowania wybranych gatunków drzew na podstawie mapy tematycznej.</p> <p>Podaje skład gatunkowy lasów w Polsce.</p> <p>Charakteryzuje cechy świata roślinnego i zwierzęcego w Polsce.</p>	<p>Przedstawia genezę Morza Bałtyckiego.</p> <p>Charakteryzuje typy wybrzeży Morza Bałtyckiego.</p> <p>Analizuje bilans wodny Morza Bałtyckiego oraz zasolenie wód Morza Bałtyckiego.</p> <p>Wymienia nazwy ryb żyjących w Bałtyku i wyjaśnia zmiany wywołane przez człowieka w świecie organicznym morza.</p> <p>Ocenia stan czystości wód Bałtyku oraz wyjaśnia przyczyny ich zanieczyszczenia.</p> <p>Wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych na proces powstawania gleb na obszarze Polski.</p> <p>Porównuje wartość użytkową gleb w różnych regionach Polski.</p> <p>Przedstawia stopień degradacji gleb w Polsce i sposoby ich ochrony.</p> <p>Ocenia przydatność rolniczą gleb w Polsce.</p> <p>Wskazuje sposoby zapobiegania erozji gleb w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania lesistości w Polsce.</p> <p>Przedstawia wpływ przejściowości klimatycznej na zasięg występowania wybranych gatunków drzew oraz strukturę gatunkową lasów w Polsce.</p>	<p>Zna główne przedsięwzięcia w ramach międzynarodowej ochrony wód Morza Bałtyckiego.</p> <p>Wyjaśnia gospodarcze (globalne) znaczenie Bałtyku.</p> <p>Wyjaśnia zależności pomiędzy rozmieszczeniem określonych typów lasów a warunkami naturalnymi i działalnością człowieka.</p> <p>Zna różne formy ochrony lasów.</p> <p>Wykazuje, że zmiany prawa mogą przyczynić się do uracjonalnienia gospodarki lasem.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
LUDNOŚĆ I URBANIZACJA W POLSCE	<p>Uczeń poprawnie: wskazuje na mapie województwa i podaje ich nazwy, wymienia stolice poszczególnych województw, charakteryzuje podział administracyjny własnego województwa, przedstawia cechy podziału administracyjnego Polski na podstawie mapy administracyjnej, podaje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności po zakończeniu II wojny światowej, wymienia województwa o największym przyroście i największym spadku liczby ludności w ostatnich latach na podstawie mapy tematycznej, charakteryzuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności Polski, przedstawia zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej, oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia wybranego województwa.</p> <p>Wyjaśnia pojęcia: przyrost naturalny, przyrost rzeczywisty, wyż i niż demograficzny, echo wyżu kompensacyjnego, regres demograficzny, saldo migracji.</p> <p>Wymienia województwa charakteryzujące się najwyższym i najniższym współczynnikiem przyrostu naturalnego oraz najwyższym i najniższym współczynnikiem feminizacji na podstawie danych statystycznych wymienia przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa.</p> <p>Omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego na podstawie kartogramu.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny niskiego współczynnika przyrostu naturalnego w miastach.</p> <p>Charakteryzuje strukturę ludności Polski wg wieku i płci na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny wyżu demograficznego w Polsce w latach 50. XX w. i jego skutki.</p> <p>Wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski następujące wraz z rozwojem gospodarczym, porównuje piramidę wieku i płci ludności Polski w danym roku z piramidami wieku i płci ludności innych państw.</p> <p>Analizuje wartość przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych okresach na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Omawia przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich latach oblicza wartość współczynnika przyrostu naturalnego oraz współczynnika feminizacji i maskulinizacji.</p> <p>Podaje przyczyny migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków.</p> <p>Wymienia kraje, do których emigruje obecnie największa liczba Polaków.</p>	<p>Uczeń poprawnie: omawia zmiany podziału administracyjnego Polski po II wojnie światowej, oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności Polski, omawia zmiany tempa wzrostu liczby ludności Polski, wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w rozmieszczeniu ludności Polski, omawia regionalne zróżnicowanie zmian liczby ludności, omawia przyczyny i konsekwencje zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Analizuje przyczyny regresu demograficznego, w tym ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji Polski w ostatnich latach.</p> <p>Porównuje różnice wartości przyrostu naturalnego między miastem a wsią.</p> <p>Formułuje zależności między przyrostem rzeczywistym a saldem migracji zewnętrznych i opisuje ich wpływ na rozwój demograficzny, ocenia konsekwencje (pozytywne i negatywne) emigracji części Polaków po wstąpieniu Polski do UE.</p> <p>Przewiduje społeczno-gospodarcze skutki starzenia się polskiego społeczeństwa.</p> <p>Charakteryzuje cechy i kierunki współczesnych migracji wewnętrznych Polaków.</p> <p>Oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego opisuje rozmieszczenie i liczebność Polonii na świecie na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Przedstawia uwarunkowania oraz konsekwencje wewnętrznych i zagranicznych migracji Polaków.</p>	<p>Uczeń poprawnie: omawia podział i kompetencje władz administracyjnych, prognozuje rozwój liczby ludności Polski na podstawie wskaźników demograficznych, określa przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności.</p> <p>Formułuje prognozy dotyczące zmian migracji Polaków (wielkości i kierunków).</p> <p>Ocenia zagrożenia związane z ruchami migracyjnymi ocenia falę migracji zagranicznych Polaków po wejściu do UE.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
LUDNOŚĆ I URBANIZACJA W POLSCE	<p>Podaje przykłady obszarów o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych na podstawie map zamieszczonych w podręczniku.</p> <p>Charakteryzuje regionalne zróżnicowanie salda migracji wewnętrznych w ostatnich latach na podstawie mapy.</p> <p>Określa kierunki współczesnych migracji wewnętrznych i zagranicznych Polaków.</p> <p>Wymienia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce.</p> <p>Wskazuje rozmieszczenie mniejszości narodowych i etnicznych na mapie.</p> <p>Wymienia religie wyznawane w Polsce.</p> <p>Dostrzega różnice między mniejszością narodową, mniejszością etniczną i grupą etniczną.</p> <p>Charakteryzuje wybraną grupę etniczną w Polsce na podstawie dostępnych źródeł.</p> <p>Omawia rozmieszczenie grup etnicznych w Polsce na podstawie mapy tematycznej.</p> <p>Omawia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia przedstawicieli poszczególnych wyznań na terenie Polski.</p> <p>Charakteryzuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności w Polsce.</p> <p>Wymienia grupy ekonomiczne ludności w Polsce.</p> <p>Omawia aktywność zawodową ludności Polski na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Charakteryzuje strukturę bezrobocia w Polsce.</p> <p>Wymienia najczęstsze schorzenia przewlekłe dotyczące Polaków.</p> <p>Wymienia czynniki wpływające na stan zdrowia ludności Polski.</p> <p>Przedstawia przyczyny zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski.</p> <p>Przedstawia główne przyczyny zgonów w Polsce.</p> <p>Wymienia elementy sieci osadniczej.</p> <p>Wymienia funkcje miast.</p> <p>Wskazuje największe miasta Polski na mapie.</p> <p>Wymienia główne typy genetyczne kształtów wsi.</p> <p>Charakteryzuje największe miasta w Polsce i ich rozmieszczenie.</p> <p>Charakteryzuje strukturę funkcjonalną miast omawia czynniki wpływające na rozwój osadnictwa wiejskiego w Polsce.</p> <p>Omawia główne typy genetyczne kształtów wsi w Polsce.</p>	<p>Wyjaśnia przyczyny zmian salda migracji wewnętrznych i zagranicznych.</p> <p>Analizuje okresowe zmiany salda migracji zagranicznych i wewnętrznych.</p> <p>Omawia najważniejsze cechy kulturowe grup etnicznych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł.</p> <p>Opisuje główne grupy wyznaniowe w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia kulturowe aspekty zróżnicowania religijnego.</p> <p>Wymienia podstawowe różnice między katolicyzmem, prawosławiem i protestantyzmem.</p> <p>Porównuje strukturę narodowościową współczesnej Polski i Polski okresu międzywojennego.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny wysokiego poziomu jednolitości narodowościowej współczesnej Polski.</p> <p>Wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski od 1990 r.</p> <p>Oblicza współczynnik aktywności zawodowej i współczynnik bezrobocia w Polsce</p> <p>Wykazuje regionalne zróżnicowanie rynku pracy w Polsce.</p> <p>Przedstawia uwarunkowania i konsekwencje zróżnicowania struktury zatrudnienia w Polsce.</p> <p>Przedstawia przyczyny i konsekwencje bezrobocia w Polsce.</p> <p>Omawia czynniki różnicujące długość życia kobiet i mężczyzn w Polsce.</p> <p>Przedstawia najczęstsze schorzenia przewlekłe i wykazuje ich zróżnicowanie regionalne.</p> <p>Ocenia skutki zróżnicowania stanu zdrowia ludności Polski.</p> <p>Określa cechy sieci osadniczej i jej rozwój w Polsce.</p> <p>Omawia układy przestrzenne polskich miast na podstawie fotografii.</p>	<p>Przewiduje korzyści lub problemy wynikające z zamieszkania kraju jednolitego narodowościowo.</p> <p>Wykazuje zależność struktury zatrudnienia Polski lub wybranych państw UE od poziomu rozwoju gospodarczego.</p> <p>Ocenia dostępność i poziom usług medycznych w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia związki zachodzące pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a strukturą osadniczą.</p> <p>Wskazuje na mapie miasta Polski zgodnie z wykazem przygotowanym przez nauczyciela.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
LUDNOŚĆ I URBANIZACJA W POLSCE	<p>Przedstawia zmiany liczby ludności miast wg województw na podstawie mapy tematycznej. Przedstawia typy aglomeracji w Polsce i podaje ich przykłady.</p> <p>Charakteryzuje przebieg procesów urbanizacyjnych w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny deglomeracji.</p> <p>Wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce i jego przyczyny.</p> <p>Wyjaśnia pojęcia: powtarzalność zachowań wyborczych, liberałowie, ludowcy, prawica, lewica.</p> <p>Wyróżnia podstawowe preferencje wyborcze, wymienia przykłady obszarów silnego poparcia dla opcji politycznych dominujących w Polsce.</p> <p>Wymienia główne opcje polityczne w kraju.</p> <p>Wymienia organizacje pozarządowe w Polsce.</p> <p>Podaje cechy organizacji pozarządowych w Polsce.</p> <p>Wymienia obiekty kultury materialnej oraz obiekty z <i>Listy światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i> w Polsce.</p> <p>Charakteryzuje pomniki historii Polski.</p> <p>Opisuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO</i>.</p> <p>Omawia najciekawsze obiekty kultury materialnej w swoim województwie.</p>	<p>Wskazuje na mapie miasta Polski zgodnie z wykazem przygotowanym przez nauczyciela.</p> <p>Wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce.</p> <p>Ocenia wpływ procesów urbanizacyjnych na zmiany sieci osadniczej.</p> <p>Wyjaśnia, na czym polega proces reurbanizacji i podaje jego przykłady w Polsce.</p> <p>Ocenia skutki procesów urbanizacyjnych w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny zmian procesów urbanizacyjnych.</p> <p>Przedstawia zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce.</p> <p>Omawia zasady działalności organizacji pozarządowych w Polsce.</p> <p>Omawia czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków .</p> <p>Analizuje regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych w Polsce.</p> <p>Omawia znaczenie obiektów kultury materialnej w przeszłości i w czasach współczesnych w wybranym województwie.</p> <p>Omawia dziedzictwo kulturowe różnych grup narodowościowych, etnicznych i religijnych w Polsce.</p> <p>Przedstawia potencjał kulturowy i naukowy Polski.</p>	<p>Prognozuje kierunek zmian związanych z urbanizacją interpretuje wskaźniki urbanizacji w Polsce i krajach UE.</p> <p>Ocenia stałe i zmienne czynniki wpływające na preferencje wyborcze Polaków oraz regionalne zróżnicowanie tych preferencji.</p> <p>Ocenia wkład Polaków w rozwój cywilizacyjny świata.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
ROLNICTWO POLSKI	<p>Wyjaśnia pojęcia: rolnictwo, okres wegetacyjny roślin, żyzność gleby, klasy bonitacyjne gleby, użytki rolne, struktura agrarna.</p> <p>Wymienia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunkujące rozwój rolnictwa w Polsce.</p> <p>Opisuje rolę poszczególnych czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych dla rozwoju rolnictwa.</p> <p>Wskazuje na mapie obszary o najbardziej i najmniej korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa w Polsce.</p> <p>Odczytuje z tabel dane statystyczne dotyczące czynników pozaprzyrodniczych warunkujących rozwój rolnictwa w Polsce.</p> <p>Wymienia typy rolnictwa oraz regiony rolnicze w Polsce i wskazuje je na mapie.</p> <p>Uczeń poprawnie charakteryzuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa w wybranych regionach kraju.</p> <p>Wymienia główne obszary uprawy roślin w Polsce na podstawie map tematycznych.</p> <p>Przedstawia produkcję zbóż w Polsce na podstawie wykresu.</p> <p>Charakteryzuje strukturę upraw w Polsce, rozmieszczenie upraw oraz wielkość produkcji głównych ziemiopłodów w Polsce na podstawie map tematycznych i danych statystycznych.</p> <p>Wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce i określa kierunki ich chowu.</p> <p>Wymienia czynniki lokalizacji chowu wybranych zwierząt gospodarskich.</p> <p>Omawia rozmieszczenie i wielkość pogłowia głównych zwierząt gospodarskich w kraju na podstawie map tematycznych.</p> <p>Wymienia główne problemy polskiego rolnictwa.</p> <p>Omawia bariery ograniczające rozwój polskiego rolnictwa.</p> <p>Wymienia korzyści, które daje polskiemu rolnictwu członkostwo naszego kraju w UE.</p> <p>Wymienia akweny będące łowiskami dla polskiego rybactwa morskiego, porty morskie i rybackie polskiego wybrzeża na podstawie mapy tematycznej.</p> <p>Przedstawia stan floty rybackiej w Polsce.</p> <p>Opisuje zmiany w wielkości połowów w Polsce w ostatnich latach na podstawie wykresu.</p> <p>Wyjaśnia pojęcie: lesistość.</p> <p>Wyróżnia czynniki, które przyczyniły się do wykształcenia szaty roślinnej Polski.</p> <p>Wymienia dominujące dla Polski zbiorowiska leśne.</p> <p>Odczytuje z diagramu skład gatunkowy lasów w Polsce.</p>	<p>Formułuje zależności między poziomem rozwoju rolnictwa a warunkami przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi.</p> <p>Wykazuje różnicę między żyznością a urodzajnością gleby.</p> <p>Charakteryzuje strukturę agrarną Polski.</p> <p>Dokonuje analizy środowiska przyrodniczego wybranych regionów Polski pod kątem przydatności dla rozwoju rolnictwa.</p> <p>Ocenia poziom gospodarki rolnej na podstawie analizy danych statystycznych.</p> <p>Buduje model przyczynowo-skutkowy procesu eutrofizacji wód powierzchniowych.</p> <p>Przedstawia wielkość produkcji rolnej Polski na tle wybranych krajów świata na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Analizuje przestrzenną strukturę upraw w Polsce i jej zmiany na podstawie map tematycznych i danych statystycznych.</p> <p>Przedstawia uwarunkowania chowu zwierząt w Polsce oraz przyczyny zmian w pogłowiu wybranych zwierząt gospodarskich w ostatnich latach.</p> <p>Porównuje wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce na tle innych krajów świata na.</p> <p>Przedstawia zmiany strukturalne w polskim rolnictwie, które zaszły po wstąpieniu naszego kraju do UE i ocenia stan polskiego rolnictwa na tle pozostałych krajów UE.</p> <p>Przedstawia stan i perspektywy rozwoju polskiego rybactwa i omawia znaczenie rybactwa śródlądowego dla gospodarki wybranego regionu.</p> <p>Analizuje wielkość i strukturę połowów w Polsce w ostatnich latach.</p>	<p>Uczeń poprawnie ocenia politykę rolną państwa polskiego.</p> <p>Określa tendencje zmian w produkcji roślinnej w Polsce.</p> <p>Określa tendencje zmian w pogłowiu zwierząt gospodarskich w Polsce.</p> <p>Określa zależność między pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów.</p> <p>Formułuje wnioski dotyczące korzyści, które może przynieść polskiemu rolnictwu uczestnictwo we wspólnej polityce rolnej UE.</p> <p>Prognozuje zmiany w polskim rybactwie związane z uczestnictwem we wspólnej polityce rolnej UE.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
ROLNICTWO POLSKI	Wykazuje potrzebę ochrony gatunkowej roślin oraz tworzenia obszarów o różnych formach ochrony przyrody.	Wyjaśnia przyczyny różnicowania lesistości, ocenia przydatność lasów w Polsce dla gospodarki leśnej. Charakteryzuje gospodarcze i ekologiczne funkcje lasów.	
PRZEMYSŁ POLSKI	<p>Dokonuje podziału polskiego przemysłu. Wymienia przyczyny restrukturyzacji polskiego przemysłu, przykłady specjalnych stref ekonomicznych w Polsce na podstawie mapy. Przedstawia rozwój i znaczenie przemysłu na obszarze Polski.</p> <p>Omawia znaczenie specjalnych stref ekonomicznych dla gospodarki kraju. Wskazuje rozmieszczenie najważniejszych złóż surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej.</p> <p>Wymienia surowce energetyczne eksploatowane w kraju i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie.</p> <p>Wskazuje na mapie Polski złoża oraz miejsca wydobywania najpowszechniej wykorzystawanych w gospodarce surowców mineralnych: energetycznych, metalicznych, chemicznych i skalnych, wymienia nazwy surowców eksportowanych i importowanych przez Polskę.</p> <p>Charakteryzuje rodzaje elektrowni funkcjonujących w Polsce.</p> <p>Wymienia alternatywne źródła energii wykorzystywane w polskiej energetyce.</p> <p>Dokonuje podziału elektrowni funkcjonujących w Polsce.</p> <p>Przedstawia (wskazuje na mapie) rozmieszczenie największych elektrowni ciepłych, wodnych i innych niekonwencjonalnych.</p> <p>Wymienia najważniejsze działy przetwórstwa przemysłowego w Polsce.</p> <p>Wskazuje obszary rozmieszczenia przemysłu spożywczego, samochodowego, elektronicznego i meblarskiego.</p> <p>Wskazuje dynamicznie rozwijające się dziedziny produkcji przemysłowej w Polsce.</p> <p>Wskazuje na mapie Polski siedziby najbardziej dochodowych firm przetwórstwa przemysłowego.</p>	<p>Prezentuje przykłady przekształceń własnościowych w polskim przemyśle mających wpływ na zmiany struktury produkcji i stopień zaspokojenia potrzeb materialnych.</p> <p>Określa zmiany w gospodarce Polski spowodowane jej restrukturyzacją i modernizacją po 1990 r.</p> <p>Określa miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej.</p> <p>Analizuje zmiany wielkości wydobywania wybranych surowców mineralnych w Polsce na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Ocenia wielkość wydobywania surowców w Polsce na tle światowej produkcji na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Omawia współczesne przemiany w polskiej energetyce.</p> <p>Porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i w innych państwach świata na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce.</p> <p>Wskazuje możliwość wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Polsce.</p> <p>Omawia rolę poszczególnych działów przetwórstwa przemysłowego w gospodarce Polski.</p> <p>Porównuje strukturę przemysłu przetwórczego Polski z krajami UE.</p>	<p>Uczeń poprawnie ukazuje perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce.</p> <p>Ocenia stan i perspektywy rozwoju polskiego przemysłu wydobywczego.</p> <p>Omawia warunki występowania niekonwencjonalnych złóż gazu ziemnego.</p> <p>Uzasadnia aktualną lokalizację różnego typu elektrowni w Polsce.</p> <p>Formułuje problemy energetyki na przykładach wybranych regionów Polski.</p> <p>Proponuje zmiany w strukturze produkcji energii elektrycznej, które mogą być korzystne dla bezpieczeństwa energetycznego Polski.</p> <p>Uzasadnia konieczność zmian kierunku dostaw gazu ziemnego do Polski.</p> <p>Ocenia perspektywy rozwoju przemysłu zaawansowanej technologii w Polsce.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
PRZEMYSŁ POLSKI	<p>Uczeń prawidłowo stosuje terminy: region i okręg przemysłowy, odróżnia okręg od ośrodka przemysłowego, wskazuje na mapie główne okręgi przemysłowe Polski, opisuje, korzystając z map i danych statystycznych, bazę surowcową oraz specjalizację produkcji przemysłowej w poszczególnych okręgach przemysłowych, wymienia czynniki lokalizacji oraz opisuje strukturę produkcji wybranych okręgów przemysłowych Polski.</p>	<p>Opisuje uwarunkowania rozmieszczenia przemysłu przetwórczego w Polsce na podstawie map tematycznych Uczeń wymienia czynniki rozwoju poszczególnych okręgów przemysłowych Polski, wskazuje na mapie położenie wybranych głównych zakładów przemysłowych Polski (wybór zależy od nauczyciela). Wymienia główne wyroby produkowane przez te zakłady, wymienia korzyści i negatywne skutki koncentracji przemysłu. Opisuje przyczyny restrukturyzacji w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce, zmiany zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce.</p>	<p>Uczeń wymienia na przykładach rodzaje okręgów przemysłowych Polski. Porównuje procesy restrukturyzacyjne zachodzące w wybranych okręgach przemysłowych w Polsce, biorąc pod uwagę dawną i obecną strukturę gałęziową przemysłu.</p>
USŁUGI W POLSCE	<p>Wymienia przykłady działalności usługowej w Polsce, przykłady firm usługowych mających siedziby w wybranym powiecie. Wskazuje na mapie najważniejsze szlaki transportowe w Polsce oraz węzły komunikacyjne samochodowe i kolejowe. Charakteryzuje sieć transportową wybranego regionu kraju. Wymienia elementy infrastruktury transportu przesyłowego. Omawia rolę i znaczenie usług w Polsce. Wymienia problemy transportu kolejowego i samochodowego w Polsce. Przedstawia znaczenie transportu intermodalnego, jego wady i zalety. Wymienia przyczyny budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce.</p>	<p>Przedstawia zróżnicowanie sektora usług w Polsce i innych państwach UE, uwarunkowania rozwoju i strukturę transportu w Polsce. Określa stopień rozwoju sieci transportowej w Polsce na tle krajów UE, zmiany w zakresie środków transportu w Polsce, skutki budowy autostrad i dróg ekspresowych w Polsce. Wymienia przykłady przekształceń własnościowych w polskiej gospodarce mających wpływ na zmiany struktury usług. Analizuje sieć transportu w Polsce i jej zmiany na podstawie danych statystycznych i map tematycznych. Wyjaśnia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce na podstawie danych statystycznych.</p>	<p>Uzasadnia konieczność inwestowania w rozwijanie sieci transportowej we własnym regionie i w Polsce.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
USŁUGI W POLSCE	<p>Wymienia rodzaje usług, które obejmuje łączność.</p> <p>Omawia rolę łączności w gospodarce Polski.</p> <p>Opisuje rozwój łączności w Polsce po II wojnie światowej.</p> <p>Przedstawia charakterystykę poszczególnych działów łączności.</p> <p>Wyjaśnia pojęcia: turystyka, turystyka specjalistyczna, atrakcyjność turystyczna.</p> <p>Wymienia przykłady walorów turystycznych Polski.</p> <p>Wyróżnia rodzaje walorów przyrodniczych i wskazuje ich przykłady na mapie.</p> <p>Wyróżnia rodzaje walorów antropogenicznych i wskazuje ich przykłady na mapie.</p> <p>Podaje przykłady zabytków Polski wpisanych na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego.</p> <p>Wymienia regiony turystyczne w Polsce, wskazuje je na mapie i dokonuje ich charakterystyki.</p> <p>Przedstawia atrakcje turystyczne wybranych regionów Polski na podstawie dostępnych źródeł.</p> <p>Wymienia czynniki warunkujące rozwój turystyki.</p> <p>Podaje kierunki wyjazdów zagranicznych polskich turystów.</p> <p>Omawia rolę turystyki w gospodarce krajowej.</p> <p>Charakteryzuje turystykę krajową i zagraniczną w Polsce na podstawie danych statystycznych i map tematycznych.</p> <p>Podaje przyczyny ujemnego salda bilansu handlowego Polski.</p> <p>Wskazuje głównych partnerów handlowych Polski.</p> <p>Omawia znaczenie handlu zagranicznego dla gospodarki Polski.</p> <p>Przedstawia bilans handlu zagranicznego Polski i wyjaśnia jego zmiany.</p> <p>Porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw Europy.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny zmian kierunków eksportu i importu Polski po 1990 r.</p> <p>Wskazuje kierunki geograficzne i strukturę handlu zagranicznego na podstawie danych statystycznych.</p>	<p>Podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie kraju.</p> <p>Określa poziom rozwoju łączności w Polsce na tle krajów UE.</p> <p>Wyjaśnia przyczyny niższego poziomu rozwoju łączności w Polsce w stosunku do wysoko rozwiniętych krajów UE.</p> <p>Analizuje czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce.</p> <p>Porównuje walory turystyczne wybranych regionów w Polsce.</p> <p>Ocenia walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze Polski oraz regionalne zróżnicowanie infrastruktury turystycznej w Polsce.</p> <p>Ocenia atrakcyjność turystyczną Polski na tle innych krajów europejskich, poziom rozwoju bazy turystycznej w Polsce.</p> <p>Prognozuje rolę rozwoju turystyki w wybranych regionach kraju.</p> <p>Charakteryzuje atrakcyjność turystyczną regionu, w którym mieszka.</p> <p>Planuje wycieczkę turystyczną, wykorzystując mapy, przewodniki, foldery i ilustracje.</p> <p>Przedstawia współczesne tendencje rozwoju różnych rodzajów turystyki w Polsce.</p> <p>Porównuje strukturę wykorzystania środków transportu w turystyce krajowej i zagranicznej.</p> <p>Analizuje cechy ruchu turystycznego w Polsce na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Przedstawia konsekwencje rozwoju turystyki w Polsce.</p> <p>Porównuje strukturę towarową handlu zagranicznego Polski i wybranych państw Europy.</p> <p>Wykazuje zmiany znaczenia handlu zagranicznego dla gospodarki Polski.</p>	<p>Ocenia uwarunkowania oraz współczesne tendencje rozwoju różnych środków łączności w Polsce.</p> <p>Dowodzi atrakcyjności turystycznej Polski.</p> <p>Rozpoznaje na zdjęciach wybrane atrakcje turystyczne Polski.</p> <p>Ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze i gospodarkę Polski.</p> <p>Określa miejsce Polski w światowym handlu międzynarodowym.</p> <p>Przewiduje, w jakich kierunkach będzie rozwijał się handel zagraniczny naszego kraju.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
POLSKA W ŚWIECIE	<p>Wymienia organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska, euroregiony funkcjonujące przy polskich granicach i wskazuje je na mapie.</p> <p>Podaje przykłady działań podejmowanych przez Polskę w ramach organizacji międzynarodowych na podstawie dostępnych źródeł.</p> <p>Charakteryzuje międzynarodową współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych.</p> <p>Wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną Polski.</p> <p>Wskazuje polskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne i podaje ich wartość na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Podaje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych prowadzonych w wybranym województwie na podstawie dostępnych źródeł.</p> <p>Przedstawia udział Polski w procesach integracyjnych i głównych organizacjach międzynarodowych.</p>	<p>Wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania euroregionów w Polsce.</p> <p>Omawia strukturę przestrzenną BIZ w Polsce na podstawie danych statystycznych.</p> <p>Analizuje wartość BIZ napływających do poszczególnych regionów naszego kraju na podstawie mapy.</p> <p>Omawia działalność Polski w organizacjach, które zapobiegają zagrożeniom społeczno-ekonomicznym oraz konfliktom zbrojnym lub je niwelują.</p> <p>Przedstawia bariery w napływie BIZ do Polski.</p>	<p>Ocenia społeczne i gospodarcze konsekwencje przystąpienia Polski do UE, znaczenie BIZ dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.</p> <p>Wskazuje przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce.</p>
ZRÓŻNICOWANIE REGIONALNE POLSKI	<p>Wymienia kryteria podziału Polski na regiony fizycznogeograficzne.</p> <p>Wskazuje na mapie prowincje i podprowincje Polski.</p> <p>Przedstawia regionalizację fizycznogeograficzną Polski.</p> <p>Wskazuje na mapie makroregiony Polski.</p> <p>Wymienia walory środowiska przyrodniczego wybranych krain geograficznych.</p> <p>Charakteryzuje elementy środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej na podstawie map, danych statystycznych i innych źródeł.</p> <p>Wymienia regiony o najwyższym i najniższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego.</p> <p>Wskazuje na mapie regiony różniące się poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego.</p> <p>Przedstawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski.</p> <p>Wymienia mierniki rozwoju społeczno-gospodarczego danego regionu.</p> <p>Omawia wartości mierników rozwoju społeczno-gospodarczego wybranego regionu na podstawie danych statystycznych.</p>	<p>Wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w Polsce.</p> <p>Określa cechy środowiska decydujące o krajobrazie wybranych krain geograficznych Polski.</p> <p>Wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego wybranego regionu.</p> <p>Przedstawia dominanty środowiska wybranej krainy geograficznej Polski na podstawie map tematycznych, danych statystycznych i obserwacji bezpośrednich.</p> <p>Przedstawia czynniki wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy wybranych regionów Polski.</p> <p>Ocenia poziom rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych regionów Polski.</p> <p>Przedstawia przykłady działań zmniejszających dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów Polski, rolę i zadania samorządu terytorialnego w regionie.</p> <p>Omawia zmiany zachodzące w środowisku geograficznym w wybranym regionie Polski.</p> <p>Ocenia potencjał gospodarczy regionu.</p>	<p>Porównuje podział Polski na pasy ukształtowania powierzchni z podziałem na regiony fizycznogeograficzne.</p> <p>Wykazuje związki i zależności zachodzące między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego w wybranym makroregionie.</p> <p>Ocenia skutki dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski.</p> <p>Omawia inicjatywy podejmowane w regionie na rzecz jego rozwoju na podstawie dostępnych źródeł.</p> <p>Ocenia znaczenie podziału administracyjnego na kształtowanie nowych przestrzeni regionalnych.</p> <p>Wymienia aspekty uwzględniane przy wytyczaniu granic obecnych województw.</p>

Dział programu	Poziomy / oceny		
	podstawowe /dopuszczający, dostateczny/	rozszerzone /dobry, bardzo dobry/	kompletne /celujący/
DEGRADACJA I OCHRONA ŚRODOWISKA W POLSCE	<p>Wymienia źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery.</p> <p>Wymienia regiony w Polsce o największym zanieczyszczeniu środowiska.</p> <p>Charakteryzuje źródła zanieczyszczeń atmosfery, hydrosfery i biosfery.</p> <p>Wymienia nazwy obszarów ekologicznego zagrożenia oraz klęski ekologicznej i wskazuje te obszary na mapie.</p> <p>Podaje różnice między parkiem narodowym a rezerwatem biosfery.</p> <p>Wymienia gatunki roślin i zwierząt objętych ochroną w Polsce.</p> <p>Przedstawia formy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce.</p> <p>Wymienia parki narodowe w Polsce.</p> <p>Wskazuje parki narodowe na mapie ogólnogeograficznej Polski.</p> <p>Opisuje przykłady form ochrony przyrody i krajobrazu we własnym regionie.</p> <p>Charakteryzuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych.</p>	<p>Omawia wybrane wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń atmosferycznych.</p> <p>Charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce.</p> <p>Omawia uwarunkowania rozmieszczenia obszarów chronionych w Polsce.</p> <p>Wyjaśnia, na czym polega restytucja gatunków.</p> <p>Podaje przykłady restytucji gatunków zwierząt w Polsce.</p> <p>Przedstawia działania polskich i międzynarodowych organizacji na rzecz ochrony przyrody prowadzone na terytorium naszego kraju.</p> <p>Przedstawia charakterystyczne walory przyrodnicze podlegające szczególnej ochronie w parkach narodowych w Polsce na podstawie dostępnych źródeł, np. map i danych statystycznych.</p> <p>Opisuje unikalne obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie polskich parków narodowych.</p>	<p>Ocenia stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego w Polsce.</p> <p>Wskazuje przykłady zachowań człowieka wobec klęsk ekologicznych.</p> <p>Ocenia kierunki i skuteczność działań na rzecz ochrony środowiska podejmowanych w Polsce.</p> <p>Uzasadnia konieczność prowadzenia działań na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska w Polsce.</p> <p>Projektuje utworzenie nowego obszaru chronionego we własnym regionie.</p> <p>Zna symbole polskich parków narodowych.</p>
POWTÓRZENIE PRZED MATURĄ	<p>Zgodnie z wymaganiami obowiązującymi dla poziomu rozszerzonego: cz. 1 – geografia fizyczna i cz. 2 – geografia społeczno-ekonomiczna.</p>		